

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

42. Vir quidam Nobilis, cum in ludo taxillorum magnam pecuniarum summam perdidisset, coegit socium ad persistendum in ludo, vnde postea pecuniam perditam acquisiuit, imo plusquam perdiderat, quæritur, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

Respondeo si haec ratio esset alicuius momenti, possemus etiam dicere quod cecitas facit etiam dicere illa verba, lude, ego enim tibi condono quicquid a me lucratus fueris.

8. Tandem imperitus potest sponte sua ludere cum peritior, quam sit ipse, gratia maiorem peritiam coludo assequendi, & gratia recreationis capiendae, quamuis sciat se in ludo vincendum. Ergo.

RESOL. XXXIX.

An si verbi gratia Petrus dubitet, utrum Paulus, cum quo ludat esset lucrativus, si ipse fraudes non adhibuerit, teneatur ex hoc aliquid restituere? Et adverteatur, quod si aliquis ludens dubius sit, an ipse ob fraudem acquisierit aliquid lucrum, teneatur ex dubio perseverante ad restitutionem eius? Ex part. 4. tract. 3. Rel. 75.

§. 1. Pro affirmativa sententia Bonacina de restit. disp. 2. q. 3. p. 1. 2. n. 7. adducit Navarrum, & Reginaldum. Sed ipse merito ibi contrarium docet. Dico igitur in tali casu Petrum teneri solum ad restitutionem rei acceptae per fraudem adhibitam in ludo, non vero ad restitutionem rei suae, quam Paulo tradidisset si perdidisset: nam in dubio melior est conditio possidentis. Ita etiam Salas tract. de ludo, dub. 7. n. 3. Lessius lib. 2. c. 26. dub. 2. & Filiucius tom. 2. tract. 37. c. 7. n. 103. vbi tamen advertit, quod si aliquis ludens dubius sit, an ipse ob fraudem acquisierit aliquid lucrum, teneatur ex dubio perseverante ad restitutionem eius, quia in dubio non potest acquirere, & melior est conditio alterius possidentis.

RESOL. XL.

An qui ob fraudes in ludo factas teneatur restituere, possit deducere, quae dedit pro charis, & pro lucernis, & pro bellariis, & pro Mumia, ut vulgo dicitur? Et quid de eo quod deducitur ex communi pecunia ex aliquibus manibus pro diversis causis, & casibus? Et quid est dicendum, si bona fide lucratus fuerit? Et an si quis lucratus est ab eo, quem qui traxit ad ludum, poterit deducere de illius expensis? Ex p. 7. r. 9. Rel. 54.

§. 1. Ad hoc Dubium respondet Trullench in Decal. 2. r. 1. lib. 7. c. 27. dub. 3. n. 7. vbi sic ait, Qui scienter fraude usus est in ludo teneri etiam restituere id, quod ex ludo dedit amicis, id est, de baratis, secus si bona fide lucratus fuerit, quia illud bene haec consumpsit. Deinde iniuste lucrans, non tenetur restituere id quod deducitur ex communi pecunia ex aliquibus manibus, in quibus est aliqua copia pecuniae appositae, quia illud non est bene nec male lucratum, nec tenetur restituere, quicquid consumptum est in ludo, vel datum alicui de communi consensu ludentium, v.g. quod exhibetur ad communem usum utriusque, & ad solvendum ludi iudicij, chartas, candelas, domum, aut alteri illic inferuenti, aut etiam saccharo condita, de quibus emendis, ac dandis, à lucrante pactum inter se inter: quia omnia haec data sunt utroque consentiente: quod procedit etiam, quando is, qui perdit, non est sui iuris, modo consumpta sunt in ea quantitate, de qua ille poterat disponere. At, si quis lucratus est ab eo, quem vi traxit ad ludendum, non poterit deducere has expensas, quia attractus non censetur illis consentire. Ita Trullench sed circa praesentem Questionem ne deseras videre Sanchez in Opus. tom. 1. lib. 1. c. 8. dub. 20. per totum, & post illum de Lugo de iust. om. 2. disp. 3. §. 1. Rel. 2. §. 3. n. 14.

RESOL. XLI.

An si quis vici ludentem cum falsis chartis, vel taxillis, teneatur ad restitutionem? Et an si trahatur ad ludum lucratur à trahente, teneatur lucrum restituere, sicut si trahens lucraretur? Et quid est dicendum, si quis traheret ad ludum aliquem ob solam importunitatem? Et quid, si aliquis collusor vellet dimittere ludum, & alter nollet, dicendo non solviturum, nisi ludum sustineat, & alter ex verecundia perseveret? Ex part. 4. tr. 4. & Misc. Rel. 169.

§. 1. Impertinens forsitan videbitur alicui hoc dubium, & tamen affirmativam sententiam docuit Victoria, quem citat & sequitur Lopez lib. 2. de contract. c. 22. Garzias de contract. p. 2. 6. 19. Alcozer de ludo c. 21. Azcuedus lib. 3. de recopil. tit. 7. l. 2. n. 83. & alij, quia cum lusus sit contractus, debet in ipso omnimoda aequalitas servari: ergo vel neuter, vel uterque ludentium lucrari potest. Sed in nostro casu ludens cum falsis chartis, & taxillis non potest lucrari: ergo neque alter collusor.

2. Sed negativam sententiam sustinendam esse putato, quam tuctur D. Thomas in 2. 2. q. 32. a. 7. ad 2. D. Antonius 2. p. tit. 1. c. 23. §. 3. Sylvester v. Ludus, q. 13. Tabiena v. Restitutio, q. 17. Palacios Rubeos rubr. de donat. §. 8. l. n. 6. Henriquez lib. 7. c. 35. n. 6. Aviles in l. Praetorium c. 29. glossa Leyes n. 4. & alij, quia in nostro casu inaequalitas procedit ex culpa alterius ludentis; ergo non obstat quin eius collusor possit lucrari, qui impedimentum non apponit ex parte sua, & ideo dicendum quod si trahatur ad ludum lucratur à trahente, non tenetur ipse lucrum restituere, sicut si trahens lucraretur.

3. Notandum est etiam hic obiter Perum, verb. gr. communiter non teneri restituere ob solam importunitatem, cum qua traxit aliquem ad ludum, eo quod illi obicitur ob miseriam non ludere, &c. Ita probabiliter Sanchez de matrim. lib. 4. disp. 10. n. 10. Alcozer de ludo c. 21. Garzias de contract. p. 2. c. 19. Licet aliqui magis probabiliter contrarium asserant, ut ipse Sanchez in Opus. 1. r. 1. lib. 1. c. 8. dub. 9. n. 6. Caietanus & Bañez in 2. 2. q. 32. a. 7. Medina in summ. lib. 1. c. 4. §. 28. Sotus de iust. lib. 4. q. 5. a. 12. & alij. Et ideo dicendum est si aliquis collusor vellet dimittere ludum, & alter nollet, dicendo se non solviturum, nisi ludum sustineat, vel dicat quod tenetur sustinere ludum, & alter ex verecundia perseverat, &c.

Sup. hoc in fia in Ref. 44. §. vltim. cursum ad lin. 4.

Sup. hoc ibidem & in aliis eius primae not. Sup. hoc in Ref. seq. §. Hanc ad lin. 4 & infra in Ref. 43.

Sup. hoc in duabus Ref. seqq. & in alio §. earum primarum annotat.

RESOL. XLII.

Vir quidam Nobilis, cum in ludo taxillorum magnam pecuniarum summam perdidisset, coegit socium ad restituendum in ludo, unde postea pecuniam perditam acquisivit, imò plusquam perdidisset, queritur, an teneatur ad restitutionem? Et an idem dicendum sit de illo, qui traxit alterum ad ludum minus, & precibus importunis, & c. Ex p. 2. tr. 17. & Misc. 3. Rel. 27.

§. 1. Casus hic frequens est, & erit Confessarius multum utilis. Affirmativè dicto viro nobili respondit quidam Theologus, & ita in terminis tenent hanc sententiam absolute Claus Regia lib. 11. c. 13. n. 1. Maldetus in 2. 2. tr. 1. c. 12. dub. 3. Fernandez in suo ex am. Theol. mor. p. 1. c. 15. §. 6. nu. 6. & ex nostris P. Molfesius in summ. 2. r. 12. n. 59. Cardinalis vero Toletus lib. 5. c. 27. num. 7. quem sequitur noster P. Megala 2. 2. lib. 2. c. 19. q. 2. n. 16. obligant hanc cogentem, & ita lucrantem restituere eam tantum partem, quam supra quod perdidit, lucratus est.

i. Hart

2. Hanc sententiam sine ulla limitatione etiam necesse est, vt teneant omnes illi Doctores qui asserunt nexu restitutionis vinciri illum, qui traxit alterum ad ludum minus precibus importunis, &c. Hi sunt Alphonsus de Vega in *sum. p. 2. c. 13. q. 12.* Rebellius de *oblig. in l. p. 2. lib. 12. q. 3. n. 7.* Azorius *p. 3. c. 25. lib. 5. q. 1.* Valentia *to. 3. disp. 1. q. 9. uncl. 5. dub. 8.* Comitulus in *resol. mor. lib. 3. q. 9. n. 2.* Sakas in *de ludo, dub. 6. n. 2.* cum Bañez, & Aragon in *2. 2. q. 12. a. 7. ad 2.* & aliis. Probatur hac opinio: nam qui ita ludit, inuoluntarie ludit. Ergo. Secundò contractus graui metu factus, est irritus iure natura, & dominium non transfert, sed in nostro casu interuenit metus, & vis, aut tanta importunitas, quæ æquiualeat violentiæ. Ergo talis contractus ludi erit irritus, ac proinde obligabit ad restitutionem. Tertio, per vim si cogam aliquem ludere cum alio, & periculo dare rem suam, si illi damnum inde proueniat, clarum est quoddam ad restitutionem tenebor. Ergo etiam tenebor, si cogam aliquem mecum ludere: nam militat vtrobique eadem ratio. Hanc sententiam propter has rationes, & alias, quas inuenies, apud Doctores citatos, Reginaldus *to. 3. lib. 10. c. 25. n. 85.* ait esse in praxi sequendam.

3. At mihi contraria opinio, his non obstantibus, probabilis etiam videtur, sicut etiam probabilis visa est Lessio *lib. 2. c. 26. dub. 2. n. 9.* & absolute illam sequuntur Adrianus de *restit. q. de ludo Garzias de contr. p. 2. c. 19.* & ex neotericis Ludouicus Molina de *iust. & iur. tr. 2. disp. 5. 16. n. 2.* nam talis contractus ludi fuit validus, & iustus: nam si hoc non esset, qui ludit attractus, vincendo teneretur ad restitutionem, cum itaque sic inductus si vincat, potest retinere lucrum. Ergo etiam qui induxit, poterit etiam, si lucretur: nam si talis contractus est validus ex parte attracti, erit etiam ex parte attrahentis, debet enim esse par vtriusque conditio. Item attrahentem alterum per minas ad ludum, esse dignum, vt priuatur lucro per sententiam, non tamen verum est, esse ipso facto priuatum. Adde, quoddam proprie non fuit causa dæni: quia ex ludo poterat sequi inuoluntarie attracto, tam lucrum, quam damnum. Ceteras rationes vide apud Molinam *vbi supra.* Et his apparet responsio ad questionem, cum hæc opinio secunda sit probabilis, posse dictum virum nobilem à Confessario excusari à restitutione.

Sup. his precibus importunis in Ref. præterita, §. vic. in princ. & i. fra in Reies.

Sup. hoc in Ref. præterita §. 2. in fin. & in fin. Ref. 44. & in to. 5. tr. 7. §. vii. Ref. 16. cursum ad lin. 2.

RESOL. XLIII.

An cogens alium ad ludum possit lucrari sine onere restitutionis? Ex p. 7. tr. 9. Ref. 32.

Sup. hoc sup. §. 1. in fin. Ref. 41. & in to. 5. tr. 7. Ref. 16. §. vii.

NEGatiuam sententiam nominatim contra me docet Eminentissimus Cardinalis de Lugo de *iust. ro. 2. disp. 3. 1. sect. 2. q. 2. n. 28. & seq.* Et fundamentum obligationis restituendi in tali casu asserit non debere accipi ex iure, quod metus iniustus, vel violentia dar ad rescindendum contractum, sed ex alia radice, nempe ex obligatione, quam iniusta læsio, seu iniuria secum asfert rescindi totum damnum, ex iniuria subsequutum. Nam, vt vidimus, agentes de radice restitutionis, omnis iniusta læsio asfert hanc obligationem vniuersalem reddendi indemnem eum, cui iniuriam intulisti, & rescindi totum damnum, quod occasione talis iniuriæ ei subsequuntur est in omni genere. Vnde si metu graui iniuste coegisti Petrum ad vendendum equum, etiamsi pretium iustum solueris, si tamen Petrus eam ob causam coactus est postea emere equum cariori pretio, debes damnum hoc ei restituere, quod tua causa passus est: non quidem rescindendo contractum, qui mortuo iam fortasse equo, rescindi non potest, sed reddendo eum indemnem à damno, quod ex tua iniuria subsequutum ei est. Cum ergo trahens per violentiam iniustam alium ad ludum inferat ei iniuriam in violentia, atque iniusta tractione, reus sit totius damni quod ex violentia illi

subsequitur, & debet eum reddere omnino indemnem, obligatione nimirum orta ex iniusta læsione. Et ita etiam docent Salas de *ludo, dub. 6. n. 2.* Sanchez in *Opusc. to. 1. lib. 8. c. 8. dub. 11. n. 4.*

2. Sed licet hæc opinio sit probabilis, non minus affirmatiuam sententiam probabilem existimo, quam me citato docent nouissime duo docti recentiores, Trullench in *Decal. to. 2. lib. 7. c. 27. dub. 2. n. 2.* & Dicastillus de *iust. lib. 2. tract. 18. disp. 5. dub. 2. n. 14.* Fundamentum est, quia voluntarium ex metu, licet non sufficiat ad donationem & contractum gratuitum, sufficit tamen ad onerosos, qualis est ludus; & idem asserunt multi huiusmodi contractus esse rescindendos, non tamen inuidios iure natura, sed auctoritate iudicis posse rescindi, supposito igitur valore contractus, facile probatur non teneri attrahentem ad restitutionem eius quod lucratus est, quia licet cogens ad ludum intulerit iniuriam, non tenetur ea vi huius iniuriæ restituere nisi damnum, quod ex illa secutum est: amittitur autem in ludo non sequitur ex illa iniuria, quia illa supposita, mansit ille homo æque indifferens ad lucrandum, vel amittendum. Vnde perinde, atque si lucraretur, non diceretur illud commodum ortum ex iniuria, sed ex ludo: ita, si amittatur, non est hoc censendum ex iniuria ortum.

3. Ex his Dicastillus infert primò, cogentem alterum ad ludendum acquirere quidem dominium eius, quod lucratur, sed reuocabile per sententiam iudicis ad petitionem coacti, si vis, & coactio prodetur. Atque hoc fortasse volunt plures citati pro prima sententia.

4. Addendum secundò, si contractus hic ludi non esset validus, neque coactus posset retinere, quod lucraretur, quia solo titulo contractus validi id retineri potest, nisi forte tantumdem retineat quantum censetur valere iniuria coactionis ab alio illata iudicio prudentis, vel damna inde secuta, quia scilicet tunc temporis impeditur fuit: sic coactè ludens, quominus posset vel alia alio modo lucrari, vel alia damna tunc temporis euitare quæ passus est, vt assisteret ludo.

5. Et tandem affirmatiuam sententiam, nempe eum qui attraxit, vel coegit ad ludendum, non obligari ad restitutionem in conscientia, probabilem esse sentit eam Lessius *lib. 2. c. 26. dub. 2. n. 6.*

6. Nota tamen, quoddam post hæc scripta iuueni nostram sententiam absolute docere P. Hurtadam de *contract. disp. 8. diffin. 6.* quia ait ille, ex vna parte tunc ludus fit validè, vt probat, ex altera collusor cogens non fuit causa illius perditionis, (ac proinde nec iusta) quia non fuit causa immediata illius, vt patet, nec fuit mediata, mediante videlicet ludo, quia quamuis cogens fuerit causa ludi, ludus tamen secundum se non est causa perditionis, sed fortuna ipsa cuius ludus non est causa, quia ludens medio ludo non est magis expositus perditioni, quam lucro. Vnde, quamuis cogens fuerit causa iniusta ludi non tamen perditionis mediata adhuc: ex quo constat ad rationem aduersariorum eius antecedens esse falsum. Ita Hurtadam, qui citat Bonacinam, & Turrianum, vnde nostra sententia contra amicissimum Cardinalem de Lugo satis probabilis remanet. Sed circa præsentem questionem vide etiam Amicum *to. 5. de iust. disp. 28. sect. 3. n. 2.* licet nostræ sententiæ non adhareat.

RESOL. XLIV.

An si coactus ad ludum lucretur, teneatur restituere? Ex p. 7. tr. 9. Refol. 33.

AFFirmant Lopez, Alcozer, Bañez, Garzias, & alij, quos adducit Sanchez in *Opusc. roma. 1. libro 1. capite 8. dubio 11. numero 11.* Quam sententiam probabilem esse existimat; Et ratio est, quia cum ludus sit quidam contractus, debet in ipso omnimoda æqualitas